

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) ปีงบประมาณ 2564 รอบที่ 1/2564

ประเด็นที่ 4 : สุขภาพกลุ่มวัย

จังหวัดสมุทรปราการ

1. ประเด็นกำกับติดตาม : มารดาตาย

ตัวชี้วัดด้านแม่ : ลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัย

เป้าหมาย

1. อัตราส่วนการตายมารดาไทยไม่เกิน 17 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน
2. ร้อยละ 75 ของหญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์
3. ร้อยละ 75 ของหญิงตั้งครรภ์ได้รับการบริการคุณภาพครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์
4. ร้อยละ 75 ของหญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลครบ 3 ครั้งตามเกณฑ์

2. วิเคราะห์สถานการณ์ ความสำคัญสภาพปัญหาของพื้นที่ (ผลงาน และเป้าหมาย)

อัตรามารดาตายในปีงบประมาณ 2564 เป็นศูนย์ ส่วนในปี 2561 – 2563 จังหวัดสมุทรปราการ พบอัตราการตายมารดาไทย 6.9, 7.8, 8.14 ซึ่งผ่านเกณฑ์เป้าหมาย ส่วนสาเหตุมารดาตายทั้ง 5 ราย (ต่างชาติ 2 ราย) ได้แก่ PPH 3 ราย, amniotic embolism และ severe pulmonary hypertension อย่างละ 1 ราย โดยอัตราการตกเลือดหลังคลอดภาพรวม ปี 2564 ร้อยละ 2.41 ซึ่งไม่เกินค่าเป้าหมาย

การดูแลและส่งเสริมสุขภาพมารดา ผลการดำเนินงานในปี 2564 พบว่าหญิงตั้งครรภ์รับบริการฝากครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ ร้อยละ 62.6 และหญิงตั้งครรภ์ได้รับการบริการฝากครรภ์คุณภาพ 5 ครั้งตามเกณฑ์ร้อยละ 54.5 รวมทั้งการดูแลหญิงหลังคลอด 3 ครั้งตามเกณฑ์ ร้อยละ 55.1 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายทั้งสามประเด็น แต่มีแนวโน้มสูงขึ้น ในส่วนของอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 9.79 ผ่านเกณฑ์เป้าหมาย แต่พบว่ามีหลังคลอดหรือแท้งประมาณ 1 ใน 3 ที่ได้รับการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่และวิธีกึ่งถาวรยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ร้อยละ 62.94 และ 75.56 ตามลำดับ

3. ปัญหา/อุปสรรคที่พบ

พบมารดาเสียชีวิตหลังคลอดจากภาวะตกเลือดหลังคลอด 3 ราย จากการทบทวนสาเหตุการตายพบประเด็นความล่าช้าในระบบบริการ (Delay in receiving adequate health care) ความพร้อมในการให้บริการและการประสานงานของระหว่างหน่วยงานและผลการดำเนินงานในด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพแม่ในการตั้งครรภ์ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย และการคุมกำเนิดหลังคลอดหรือแท้งในหญิงตั้งครรภ์อายุน้อยกว่า 20 ปี ยังต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมาย และการประมวลผลในโปรแกรม HDC ยังคลาดเคลื่อน โดยพบว่าข้อมูลผลงานการคลอด ไม่สัมพันธ์กับข้อมูลเป้าหมายของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและโอกาสพัฒนา (What Next)

สำหรับพื้นที่ :

1. การทบทวน กำกับ ติดตามระบบการบริการและการประสานงานในการส่งต่อตามแนวทางการปฏิบัติงาน CPG (Clinical Practice Guideline) เรื่อง การดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยง และการฝากครรภ์คุณภาพและการดูแลรักษาภาวะตกเลือด (PPH, PIH)
2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอนามัยแม่และเด็ก ส่งเสริมการใช้งานโปรแกรม SAVE MOM และการดำเนินงานมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต
3. ส่งเสริมการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี การค้นหาต้นแบบ หรือ Best Practice การให้คำปรึกษาทางเลือกการคุมกำเนิดสำหรับวัยรุ่นหลังคลอดหรือแท้ง

สำหรับส่วนกลาง :

1. พัฒนาระบบโปรแกรม SAVE MOM ให้สามารถใช้งานได้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
2. พัฒนาหลักสูตรอบรมให้บุคลากรด้านอนามัยแม่และเด็ก ผ่านระบบออนไลน์ และสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ งบประมาณ ทุน แรงจูงใจ
3. พัฒนากลไกขับเคลื่อน พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจากระดับประเทศสู่ระดับเขตและจังหวัด
4. พัฒนาแนวทาง CPG การฝังยาคุมในระดับ รพ.สต.
5. ตรวจสอบติดตามและพัฒนาระบบโปรแกรม HDC เนื่องจากประมวลผลในโปรแกรม HDC เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเฝ้าระวังการตายของมารดาและข้อมูลผลงานการคลอดของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี

5. นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง

1. จัดทำ CPG ในเรื่อง PPH, PIH ฝากครรภ์คุณภาพ และแนวทางการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสมุทรปราการ
2. เครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด ด้านอนามัยแม่และเด็ก โดยสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) มีระยะเวลารับรอง 3 ปี ตั้งแต่วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563 – 24 กุมภาพันธ์ 2566

1. ประเด็นกำกับติดตาม : เด็กปฐมวัย

ตัวชี้วัดด้านเด็กปฐมวัย : เด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย

เป้าหมาย

1. ร้อยละ 90 ของเด็กอายุ 0-5 ปี ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ
2. ร้อยละ 20 ของเด็กอายุ 0-5 ปี ที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาการพบสงสัยล่าช้า
3. ร้อยละ 90 ของเด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการติดตาม
4. ร้อยละ 62 ของเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน
5. ร้อยละ 50 เด็กแรกเกิด-ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว
6. ร้อยละ 70 ของเด็กอายุ 6 เดือน- 5 ปี ใ้รับยาน้ำเสริมธาตุเหล็ก

2. วิเคราะห์สถานการณ์ ความสำคัญสภาพปัญหาของพื้นที่ (ผลงาน และเป้าหมาย)

ผลการดำเนินการคัดกรองพัฒนาการเด็กตามกลุ่มอายุ special pp ปี 2561-2563 พบว่า เด็ก 0-5 ปี ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ พบสงสัยล่าช้า และติดตามส่งต่อมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2564 เด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 87.3 การคัดกรองพบสงสัยล่าช้า ร้อยละ 27.1 สูงกว่าค่าเป้าหมาย ส่วนการคัดกรองตรวจพัฒนาการ ร้อยละ 64.2 การช่วยเหลือติดตามเมื่อพบสงสัยล่าช้า ร้อยละ 50.9 และเด็กที่ได้รับการคัดกรองพบพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น ในปี 2564 ร้อยละ 15.38 ยังต่ำกว่าเป้าหมาย ส่วนปัจจัยส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในเด็กยังพบภาวะสูงดีสมส่วนในเด็กอายุ 0-5 ปี ที่ร้อยละ 58.55 ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย และพบภาวะเตี้ยร้อยละ 11.75 และภาวะอ้วนร้อยละ 12.64 ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมาย ส่วนตัวชี้วัดอื่น ได้แก่ เด็กแรกเกิดอายุต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 72.7 และเด็กอายุ 6 เดือนถึง 5 ปี ใ้รับยาน้ำเสริมธาตุเหล็ก ร้อยละ 70 ซึ่งผ่านเกณฑ์เป้าหมาย และพบภาวะซัดในเด็กอายุ 6-12 เดือนในปี 2564 ร้อยละ 10.2 มีแนวโน้มลดลง ภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์และในช่วงอายุครรภ์ 32-34 สัปดาห์ในปี 2564 สูงที่ร้อยละ 12.9 และ 19.7 ตามลำดับ

3. ปัญหา/อุปสรรคที่พบ

ระบบจัดการข้อมูล การลงข้อมูลในระบบ 43 แห่งไม่สมบูรณ์ ไม่ทันเวลา

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและโอกาสพัฒนา (What Next)

สำหรับพื้นที่ :

- ถอดบทเรียนขยายผล “ตำบลต้นแบบแม่และเด็กต้นแบบระดับจังหวัดสมุทรปราการ”
- สนับสนุนการใช้โปรแกรมโรงเรียนพ่อแม่ออนไลน์ (ANChpc online), เพจก้าวอย่างเพื่อสร้างลูก เพื่อสร้างความรอบรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กและครู โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ระบาดไวรัสโคโรนา
- พัฒนาระบบบริการคลินิกกระตุ้นพัฒนาการและการใช้คู่มือเฝ้าระวังและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก (DSPM) ในโรงเรียนพ่อแม่ระยะตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 3 และหลังคลอด ในระดับ รพช. รพศ.
- พัฒนาระบบส่งต่อติดตามในระดับชุมชนผ่านอสม. หมอครอบครัว เครือข่ายท้องถิ่น
- พัฒนาสมรรถนะบุคลากรในจังหวัดให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้นในเรื่องกระตุ้นพัฒนาการ ด้วยเครื่องมือ TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น

สำหรับส่วนกลาง :

- สนับสนุน อุปกรณ์ เครื่องมือ TEDA4I ให้พร้อมและเสริมองค์ความรู้สร้างความเชี่ยวชาญให้บุคลากรสาธารณสุขให้ครอบคลุม
- เยี่ยมเสริมพลัง รับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

5. นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง ตำบลต้นแบบแม่และเด็กต้นแบบระดับจังหวัด 3 ตำบล (ตำบลปากน้ำ ตำบลบางพลีใหญ่ ตำบลบ้านคลองสวน)

ผู้รายงาน : พญ.สุนีย์ เชื้อสุวรรณชัย

ตำแหน่ง : นายแพทย์ชำนาญการ

วัน/เดือน/ปี : 14 มกราคม 2564

โทร : 081 647 8119

E-mail : suneemuk@ymail.com